

ชื่อผลงานวิจัย (ไทย)

การจัดการศึกษาและการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี: บทเรียนจากโครงการพระราชทานความช่วยเหลือทางการศึกษาโรงเรียนบ้านดงดารา อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ชื่อผลงานวิจัย (อังกฤษ)

Educational Provision and Teacher Development Based on Her Royal Highness Princess Maha Chakri Sirindhorn's Initiation: Lessons Learned from The Royal Support in Education Projects Baan Dongdara School, Baan Dung District, Udon Thani Province

ชื่อนักวิจัย

ผู้วิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์แก่นน้อย ย่านวารี
ผู้วิจัยร่วม	รองศาสตราจารย์ ดร.สมคิด สร้อยน้ำ ดร.ไพศาล แนนอุดร ดร.สมเกียรติ ศรีปัดถา ทวี วงศ์สุวรรณ พิพิธ สุวรรณสิงห์

ปีที่ผลงานวิจัยเสร็จ

พ.ศ. 2551

ประเภทของงานวิจัย

ครูและบุคลากรทางการศึกษา

คำสำคัญ

การพัฒนาครู

ความเป็นมา/หลักการและเหตุผล

โรงเรียนบ้านดงดารา ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลอ้อมกอ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุทธรธานี เขต 3 เปิดสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงระดับประถมศึกษา ได้รับพระราชทานวโรกาสให้เข้าร่วมในโครงการในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในปีการศึกษา 2535 (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนบ้านดงดาราครั้งแรกในปีการศึกษา 2542 และมีการพัฒนาในด้านการจัดการศึกษาและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องตลอด ปัจจุบันโรงเรียนมีกิจกรรมในโครงการยุวเกษตรกร ทั้งด้านการประมง การทำสวนผลไม้ สวนพรรณไม้หายาก การปลูกพืชผัก การทำนาผสมผสานอย่างครบวงจร (กิจกรรมสหกรณ์โรงเรียนบ้านดงดารา, ม.ป.ป.) มีผลงานและได้รับรางวัลในด้านต่างๆ เป็นแบบอย่างของโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาและการพัฒนาครู เป็นแหล่งศึกษาดูงานด้านการใช้การเกษตรเป็นฐานในการจัดการศึกษา และเป็นตัวอย่างของโรงเรียนที่สามารถดำเนินงานตามแนวพระราชดำรินในสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีอย่างมีประสิทธิภาพ

คณะผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการจัดการศึกษา และการผลิตและพัฒนาครูในพื้นที่จังหวัดอุดรธานี ได้ร่วมกันเลือกโรงเรียนบ้านดงดารา อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี เป็นกรณีศึกษา เพื่อพรรณนาถึงการนำแนวพระราชดำรินของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาใช้ในการจัดการศึกษาและพัฒนาครู ตลอดจนปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาและการพัฒนาครู เพื่อนำผลจากการวิจัยมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานด้านการจัดการศึกษาให้สามารถผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพอันจะเป็นประโยชน์ต่อคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการจัดการศึกษาและการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำรินสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในโรงเรียนบ้านดงดารา อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

วิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งทำความเข้าใจต่อปรากฏการณ์การจัดการศึกษา และการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำรินสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในบริบทที่ศึกษา คือ โรงเรียนบ้านดงดารา อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี

ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนบ้านดงดารา จำนวน 2 คน ครู จำนวน 6 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 12 คน คณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน และผู้ปกครองและประชาชน รายรอบโรงเรียน จำนวน 14 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย 1) การสนทนากลุ่ม ครู จำนวน 6 คน นักเรียนจำนวน 12 คน คณะกรรมการสถานศึกษาจำนวน 10 คน ผู้ปกครองและประชาชนจำนวน 14 คน 2) การสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้บริหาร 2 คน ครู 5 คน นักเรียน 4 คน คณะกรรมการสถานศึกษา 2 คน ผู้ปกครองและประชาชน 2 คน 3) การสังเกตบริบทของโรงเรียนและชุมชน การสังเกตการสอน การสังเกตพฤติกรรมครูและนักเรียน และ 4) การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รายงานผลการดำเนินงานของโรงเรียน สมุดเยี่ยม โฉร่างวัด/เกียรติบัตร รายงานการประชุมคณะกรรมการสหกรณ์นักเรียน เอกสารการสรุปผลงานของโรงเรียน คู่มือการดำเนินงานในโครงการต่างๆ ของโรงเรียน เอกสารประชาสัมพันธ์/เผยแพร่ผลงานโรงเรียน เอกสารในโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนตามแนวพระราชดำริน รายงานการเสด็จเยี่ยมโรงเรียนในโครงการพระราชดำริน เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย

1. ความพร้อมของโรงเรียนก่อนเข้าโครงการฯ ตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

1.1 โรงเรียนมีผลงาน ก่อนการเข้าร่วมในโครงการฯ โรงเรียนบ้านดงดาราเป็นโรงเรียนที่มีผลงานได้รับรางวัลเกียรติยศมากมาย ได้แก่ รางวัลโรงเรียนดีเด่น โรงเรียนความสะอาดสถานศึกษา โรงเรียนตัวอย่างด้านทันตสุขภาพ โรงเรียนบริการอนามัยดีเด่น ระดับเขต เป็นต้น

1.2 โรงเรียนมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับโครงการในพระราชดำริ จากลักษณะของโรงเรียนที่เป็นพื้นที่การเกษตร ประชาชนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร ครูมีพื้นฐานมาจากครอบครัวเกษตรกร และครูบางส่วนสำเร็จการศึกษาทางด้านการเกษตร ทำให้โรงเรียนบ้านดงดารา มีลักษณะการจัดการเรียนการสอนโดยใช้การเกษตรเป็นฐาน และมีการดำเนินงานด้านกิจกรรมสหกรณ์มาตลอด และเมื่อเข้าร่วมโครงการฯ จึงทำให้การดำเนินงานด้านการเกษตรและด้านสหกรณ์โรงเรียนที่มีอยู่ก่อนนั้นได้รับการพัฒนาต่อยอดอย่าง ถูกทิศทาง ทำให้โรงเรียนมีพื้นฐานที่เข้มแข็งทางการเกษตร มีวิธีการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ และมีโอกาสประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน

1.3 คุณลักษณะของผู้บริหาร เป็นผู้มีความเสียสละ มุ่งมั่นต่อการทำหน้าที่ในฐานะผู้บริหาร เอาใจใส่ต่องานในโรงเรียนในทุกรายละเอียด และเป็นผู้ประพฤติตนดี เป็นแบบอย่างสำหรับครู และคนในชุมชน รวมทั้งมีคุณวุฒิ ความรู้ ความสามารถจึงสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน

1.4 คุณลักษณะของบุคลากรครูในโรงเรียน ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียน เป็นผู้มีความขยันเสียสละ มุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน และต้องการพัฒนาตนเอง

2. จุดเน้นของการพัฒนาของโรงเรียนบ้านดงดารา ในโครงการการพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดารตามแนวพระราชดำริ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ของโรงเรียนบ้านดงดารา โรงเรียนบ้านดงดารา มีจุดเน้นของการพัฒนาแบ่งเป็น 3 ช่วงระยะเวลา คือ

ช่วงที่ 1 ระหว่างปี 2535-2542 เป็นช่วงระยะเวลาที่โรงเรียนมีการพัฒนาที่เน้นการพัฒนาด้านโครงสร้างทางกายภาพของโรงเรียน ควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และระเบียบวินัยของครู นักเรียน

ช่วงที่ 2 ปี 2542-2550 นับตั้งแต่การเสด็จเยี่ยมโรงเรียนบ้านดงดาราในครั้งแรก คือ ปี 2542 จนถึงการเสด็จเยี่ยมโรงเรียนบ้านดงดาราในครั้งที่ 2 คือ ปี 2550 ซึ่งการเสด็จเยี่ยมโรงเรียนในครั้งแรกนั้น ปัญหาหลักที่พบคือ นักเรียนมีภาวะทุโภชนาการ สูงถึงร้อยละ 14.7 ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านดงดารา ได้รับแนวคิดจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ในการให้ความสำคัญต่อปัญหาภาวะทุโภชนาการที่อาจจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษา

ช่วงที่ 3 ปี 2550-ปัจจุบัน ในวโรกาสที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีได้เสด็จ พระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียนบ้านดงดารา ในปี 2550 ได้ทรงแนะนำให้โรงเรียนนำกิจกรรม โครงการต่างๆ ที่ดำเนินอยู่ มาพัฒนาเป็นหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ประกอบกับการที่โรงเรียนได้เข้าร่วมในโครงการปฏิรูปการศึกษา ทำให้โรงเรียนมีการมุ่งเน้นการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นมาใช้ โดยคาดหวังให้ครูพัฒนาหลักสูตรจากงานที่แต่ละคนรับผิดชอบ

3. ปัจจัยของการจัดการศึกษาและการพัฒนาครู ปัจจัยในการดำเนินงานของโรงเรียนบ้านดงดารา ในโครงการตามแนวพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ประกอบด้วย

3.1 ความจงรักภักดีและภาคภูมิใจต่อพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เป็นผลให้ผู้บริหาร ครู และคณะกรรมการสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นผลงานถวายต่อทั้งสองพระองค์

3.2 ลักษณะของพื้นที่ โรงเรียนบ้านดงดารา มีพื้นที่ 48 ไร่ 2 งาน 21 ตารางวา ลักษณะพื้นที่ มีความร่มรื่น ประชากรรายรอบโรงเรียนส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร และมีความสัมพันธ์กับโรงเรียนในเชิงเอื้ออาทร ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน บุคลากรทั้งหมดเป็นคนในพื้นที่ มีที่พักอาศัยใกล้เคียงกับโรงเรียน พื้นฐานครอบครัวเป็นเกษตรกร ทำให้โรงเรียนใช้การเกษตรเป็นฐานในการจัดการศึกษา ซึ่งสนองตอบลักษณะของนักเรียนที่มีพื้นฐานครอบครัวเป็นเกษตรกรเช่นกัน รวมทั้งการก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนของโรงเรียนด้วย

3.3 การบริหาร ปัจจุบันเข้าที่เป็นจุดเด่นประการหนึ่งของการจัดการศึกษาและการพัฒนาครูของโรงเรียนบ้านดงดารา คือ การบริหารอย่างมีส่วนร่วม

3.4 จิตวิญญาณความเป็นครู ครูทุกคนมีความมุ่งมั่นในการทำงาน รู้สึกภาคภูมิใจในความเป็นครู เสียสละ ทุ่มเท ไม่ย่อท้อต่อการทำงานหนัก โดยมีนักเรียนเป็นศูนย์กลาง

3.5 การได้รับการสนับสนุนจากองค์กรภายนอก การเข้าร่วมโครงการตามแนวพระราชดำริฯ ทำให้โรงเรียนได้รับความช่วยเหลือที่เกี่ยวข้องกับโครงการในพระราชดำริฯ ในทุกด้าน

3.6 การมีส่วนร่วมของครู และประชาชนในพื้นที่ โดยครูทุกคนในโรงเรียนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับชุมชน มีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และประชาชนจะให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ

3.7 ลักษณะอาชีพ และภูมิปัญญาของประชาชนรายรอบโรงเรียน ประชาชนร้อยละ 90 เป็นเกษตรกร มีผลิตผลทางการเกษตรที่นำมาแลกเปลี่ยนกับโรงเรียน นอกจากนั้น ประชาชนยังมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านทักษะทางการเกษตรกับครูในโรงเรียน และโรงเรียนได้จัดพื้นที่ส่วนหนึ่งของโรงเรียน ประมาณ 2 ไร่ เป็นพื้นที่สำหรับประชาชนให้ปลูกพืชผักสวนครัว และใช้ทำเป็นโรงปุ๋ย โรงเรียนได้อาศัยประสบการณ์ และภูมิปัญญาของประชาชนกลุ่มนี้ ในการช่วยสอนนักเรียน เป็นผลให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่าง บ้าน และโรงเรียน

4. กระบวนการจัดการศึกษา

4.1 การใช้การเกษตรเป็นแกนกลางในการจัดการศึกษา การที่นักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวเกษตรกร ประกอบกับโรงเรียนที่มีพื้นที่กว้างขวาง และบุคลากรส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่ที่มีพื้นฐานทางการเกษตรเช่นกัน ทำให้โรงเรียนสามารถนำความรู้ด้านเกษตรกรรมเป็นแกนกลางในการจัดการศึกษา

4.2 การมีส่วนร่วมทั้งองค์กร ชุมชน และวัดในการจัดการศึกษา โรงเรียนให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนและวัด กรรมการสถานศึกษาและบุคคลทุกกลุ่มในชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

4.3 การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โดยลงมือปฏิบัติจริง และสอดแทรกการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม

4.3.1 จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ กิจกรรมการเรียนการสอนเน้นใช้การเรียนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการบูรณาการความรู้และทักษะการเกษตร กับสาระการเรียนรู้ที่กำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.3.2 ลงมือปฏิบัติจริง การจัดการเรียนการสอนมีลักษณะเน้นการปฏิบัติโดยให้นักเรียนได้เรียนจากสถานการณ์ที่เป็นจริง ตามแนวพระราชดำริฯ ที่มุ่งให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติเองจนสามารถนำไปใช้ได้

4.3.3 พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้นักเรียน ในการจัดการศึกษาได้สอดแทรกการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมผ่านกิจกรรมทางศาสนา เช่น การไปวัดในโอกาสสำคัญทางศาสนา ในช่วงนอกเวลาเรียน และในวันเด็ก มีการสอนปรีชาธรรมในโรงเรียน มีการฝึกความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ การมีสัมมาคารวะ ความอ่อนน้อมต่อผู้ใหญ่ โดยการดำเนินชีวิตของครูทุกคนในโรงเรียนจะต้องเป็นแบบอย่างให้นักเรียน

5. การพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริฯ โรงเรียนบ้านดงดารา มีกระบวนการพัฒนาครู ดังนี้

5.1 การจัดสรรภาระหน้าที่ครูให้สอดคล้องกับความสนใจ ความถนัด และคุณวุฒิ การพิจารณาให้ครูรับผิดชอบงานใด จะพิจารณาจากคุณวุฒิ ความสนใจและความถนัดของครู

5.2 ครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับงานในหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ครูในโรงเรียนบ้านดงดารา มีการเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับงาน ที่รับผิดชอบอย่างต่อเนื่อง ดังผลการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ

5.3 การสนับสนุนการจัดทำผลงานทางวิชาการ พบว่าครูทุกคนได้รับการสนับสนุนให้มีความก้าวหน้า โดยผู้อำนวยการมีการกระตุ้นให้ครูทำผลงานทางวิชาการ มีการแจ้งข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และมีการสนับสนุนงบประมาณจาก ผู้อำนวยการโรงเรียน จากข้อมูลที่ได้รับจากผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการ

5.4 ครูมีการช่วยเหลือ ดูแลซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาตนเอง โรงเรียนบ้านดงดารา มีการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ ระหว่างครูด้วยกันในการพัฒนาตนเอง ดังคำกล่าวของครู

5.5 การสร้างวัฒนธรรมองค์กร โรงเรียนบ้านดงดารา มีวัฒนธรรมการทำงาน และวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกัน ทำให้ครูมีการดำเนินชีวิตที่เหมาะสม ดังมา โรงเรียนมีวัฒนธรรมองค์กรที่ครูทุกคนร่วมกันถือเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิต คือ “เอื้อ อารมณ์ ซื่อสัตย์ เสียสละ และยึดมั่นคุณธรรม จริยธรรม”

5.6 การนิเทศโดยหน่วยงานต้นสังกัด จากสถาบันการศึกษา และจากสำนักงานโครงการส่วนพระองค์ หน่วยงานร่วม สนองงานโครงการพระราชดำริฯ โรงเรียนบ้านดงดาราได้รับการเสด็จเยี่ยมจากสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จำนวน 2 ครั้ง คือในปี พ.ศ. 2542 และ 2550 นอกจากนั้นยังมีทีมนิเทศของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดอุดรธานี สำนักงาน โครงการส่วนพระองค์ และหน่วยงานร่วมสนองงานโครงการพระราชดำริฯ ได้แก่ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรม ส่งเสริมสหกรณ์ กรมประมง กรมปศุสัตว์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบล ดำเนินการติดตามผลการ ดำเนินงานภายใต้โครงการพระราชดำริฯ รวมทั้งการให้คำแนะนำ สนับสนุน เป็นระยะอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง

6. ผลลัพธ์ของการจัดการศึกษาตามแนวพระราชดำริฯ การดำเนินงานในโรงเรียนบ้านดงดารา มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียน โดยการประยุกต์แนวพระราชดำริฯ มาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน เป็นผลให้นักเรียนได้รับการพัฒนาอย่างสอดคล้องกับ พื้นฐานของนักเรียน คือ

6.1 นักเรียนมีการพัฒนาสอดคล้องกับลักษณะท้องถิ่น

6.1.1 นักเรียนได้รับการพัฒนาความรู้และประสบการณ์ทางการเกษตร โดยครอบคลุมถึงการดูแลสิ่งแวดล้อม

6.1.2 นักเรียนมีการรักษาประเพณีวัฒนธรรมไทย นักเรียนได้รับการสอนให้ปฏิบัติตามประเพณีวัฒนธรรมไทย

6.1.3 นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ประหยัด อดทน กระบวนการอบรมที่สอดคล้องตรงกับการเรียนการสอน การฝึก ปฏิบัติจริงในการทำงานด้านการเกษตร การมีครูเป็นแบบอย่างโรงเรียน ร่วมกับการอบรมของผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนโรงเรียนบ้าน ดงดารา มีคุณธรรม จริยธรรม รู้จักประหยัด อดออม มีความซื่อสัตย์ และอดทนต่อการทำงาน

6.2 คุณภาพของโรงเรียน

6.2.1 โรงเรียนได้รับรางวัลอย่างต่อเนื่อง การจัดการศึกษาและการพัฒนาครู เป็นผลให้โรงเรียนได้รับรางวัลต่างๆ ทั้งใน ด้านวิชาการ การเกษตร การสหกรณ์โรงเรียน ด้านสุขภาพนักเรียน รวมทั้งเป็นสถานที่ในการศึกษาดูงานของหน่วยงานอื่น รวมทั้งเป็น

ตัวอย่างในการเผยแพร่กิจกรรมทางสื่อโทรทัศน์ เช่น การสาธิตการทำแปลงเกษตร การเผยแพร่กิจกรรมผ่านรายการ “ทุ่งแสงตะวัน” ทางสถานีโทรทัศน์ไอทีวี การเป็นสถานที่ดูงานของสถาบัน AIT เป็นต้น

6.2.2 โรงเรียนมีผลผลิตทางการเกษตรมาใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่องและครบวงจร โรงเรียนมีผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ มีการเลี้ยงสุกร การปลูกพืชผักและผลไม้ ได้แก่ มะละกอ แก้วมังกร กล้วยน้ำว้า มะม่วง น้อยหน่า ส้มโอ กะทอน มะพร้าว ต้นแค ตะไคร้ มีการเพาะเห็ด การแปรรูปอาหารจากปลาและจากพืช ได้แก่ น้ำปลาจากปลาร้า ปลาร้า หน่อไม้ดอง มะม่วงดอง โดยโรงเรียนนำผลผลิตจากโครงการมาจำหน่ายให้กับโครงการอาหารกลางวัน ผ่านโครงการสหกรณ์โรงเรียน และบางส่วนของผลผลิตที่เหลือจากการจำหน่าย นักเรียนที่เป็นเจ้าของผลผลิต สามารถนำกลับไปใช้ประโยชน์ในครอบครัวตนเอง ขณะที่ผลผลิตบางส่วน เช่น แค ตะไคร้ ใบกล้วย (ใบตอง) โรงเรียนให้ประชาชนแบ่งใช้โดยเป็นการให้เปล่า

6.2.3 โรงเรียนมีระบบสหกรณ์ ระบบการจัดทำบัญชีที่เข้มแข็ง การดำเนินงานด้านกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน มีนักเรียนเป็นคณะกรรมการสหกรณ์นักเรียนโดยการเลือกตั้งตามแบบประชาธิปไตย นักเรียนมีรายได้ มีการออมทรัพย์ และโรงเรียนบ้านดงดารา มีผลงานด้านกิจกรรมสหกรณ์เป็นที่ยอมรับทั้งในกลุ่มสถานศึกษา ในชุมชนใกล้เคียง และได้รับรางวัลต่างๆ อย่างต่อเนื่องทั้งในระดับจังหวัด ระดับภาค และระดับประเทศ

6.3 ผลลัพธ์ของการพัฒนาครู

6.3.1 ครูได้รับรางวัลเกียรติยศ รางวัลที่ครูได้รับ อาทิ ครูเกียรติยศสาขาบูรณาการ ครูต้นแบบสาขาบูรณาการ ครูผู้สอนดีเด่น ครูดีในดวงใจ เป็นต้น

6.3.2 ครูมีความก้าวหน้าทางสายวิชาชีพ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ครูโรงเรียนบ้านดงดารา ทุกคนล้วนมีผลงานวิชาการ มีระบบกระตุ้นให้ครูทุกคนทำแผนการเรียนรู้ มีวิจัยในชั้นเรียน โดยเป็นการทำผลงานร่วมไปกับการปฏิบัติงาน และนำผลงานจากงานประจำไปทำเป็นผลงานวิชาการ เป็นผลให้ครูมีความก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง

6.4 แนวพระราชดำริเป็นแบบอย่างของวิถีชีวิตและแนวทางในการทำงาน จากการที่โรงเรียนบ้านดงดาราได้เข้าร่วมในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทำให้บุคลากรและผู้เกี่ยวข้องกับโรงเรียนบ้านดงดาราได้นำแนวพระราชดำริ และแบบอย่างในการทรงงานของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี มาเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนมีความพร้อม ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้โรงเรียนสามารถจัดการศึกษาและพัฒนาครู ได้สอดคล้องกับแนวพระราชดำริ ประกอบกับคุณลักษณะของผู้บริหารทั้งในด้านความสามารถเชิงบริหาร และคุณลักษณะส่วนบุคคลเป็นที่ยอมรับของครูและประชาชน ขณะที่คุณลักษณะของครูมีความขยัน มุ่งมั่น อดทน เสียสละ

โรงเรียนมีพัฒนาการแบ่งเป็น 3 ช่วง โดยนับตั้งแต่การเข้าร่วมในโครงการตามพระราชดำริฯ และแบ่งช่วงตามการเสด็จเยี่ยมของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี จะเห็นว่า พัฒนาการของโรงเรียน เริ่มจากเรื่องง่ายไปสู่การพัฒนาที่ซับซ้อนขึ้น โดยเป็นการพัฒนาด้านกายภาพ ไปสู่การพัฒนาเชิงคุณภาพการศึกษา และคุณภาพของคน และยังมีการพัฒนาที่สอดคล้องกับทิศทางของนโยบาย และแผนงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวคือ โรงเรียนมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ การเน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีการศึกษาจากสภาพจริงโดยการปฏิบัติ มีการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และพัฒนาครูให้มีคุณวุฒิ และความสามารถที่ตรงกับความสนใจและความถนัดของครู

ประเด็นสำคัญจากผลการวิจัยครั้งนี้ จะเห็นว่า ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาโรงเรียนบ้านดงดารา จนเกิดการปฏิบัติที่ดีนั้น ปัจจัยภายนอก ได้แก่ การสนับสนุน ช่วยเหลือที่โรงเรียนได้รับ เป็นส่วนที่ทำให้โรงเรียนมีโอกาสที่ดีในการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยภายในโรงเรียน เป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้สิ่งสนับสนุนต่างๆ ที่โรงเรียนได้รับจากการเข้าร่วมโครงการในพระราชดำรินั้นสามารถก่อเกิดประโยชน์ได้สูงสุด นอกจากนั้นการที่โรงเรียนได้นำพระดำรัสของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีในคราวที่เสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมโรงเรียน ร่วมกับพระราชดำรัส พระราโชวาทในโอกาสต่างๆ และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแนวพระราชดำริฯ ทางเอกสาร และสื่อต่างๆ มาพัฒนาเป็นวัฒนธรรมองค์กร และเกิดการปฏิบัติจนเป็นวิถีการดำเนินชีวิตในโรงเรียน จะเป็นหลักประกันความยั่งยืนของการพัฒนาโรงเรียนบ้านดงดาราทั้งในด้านการจัดการศึกษา และการพัฒนาครูต่อไป

ข้อเสนอแนะในการใช้ประโยชน์

ปัจจัย กระบวนการจัดการศึกษาและการพัฒนาครู ของโรงเรียนบ้านดงดารา เป็นบทเรียนหนึ่งของการนำแนวพระราชดำริฯ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีสู่การปฏิบัติที่เข้มแข็ง เป็นจริง และเป็นธรรมชาติ ดังนั้นหากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ได้ตระหนักถึงปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ จะทำให้โรงเรียนซึ่งเป็นแหล่งในการพัฒนา “เด็กและเยาวชน” ให้กับสังคม ได้ทำหน้าที่อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนเป็นคนที่มีความรู้ มีประสิทธิภาพ สามารถช่วยเหลือตนเองให้อยู่รอดในสังคม เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และร่วมกันสร้างสรรค์สังคมไทยที่ดีงามต่อไป